ژمارە (٨٤٦) دووشەممە ١ی ئازاری ٢٠١٠ی زایینی
هەموو دوو شەممەو چوار شەممەیەك
ئاڵای ئازادی

جێگری سەرنووسەر: ئاوات عەبدولخالق
بەڕێوەبەری هونەری: هێمن ئەحمەد
ناونیشان: سلێمانی ـ گەڕەکی عەلی ناجی

سەرنووسەر
ئاریان محەمەد
arianma2001@yahoo.com
٠٧٧٠١٤٣٧٢٨٨ ئاسیا سێڵ

رۆژنامەیەکی سیاسیی هەفتانەیە
مەکتەبی راگەیاندنی
حزبی زەحمەتکێشانی کوردستان دەری دەکات
خاوەنی ئیمتیاز:
مەکتەبی راگەیاندن
ئاڵای ئازادی

هەڵبژاردنو دونیابینی سڕینەوەی ئەویتر

پاش ئەزموونێکی زۆر نەسرولڵا سورچی ئێستا لە پارێزگای هەولێر کاندیدە

ستیڤان شەمزینانی

بەوپێیەی هێشتا کولتووری بەعس کە کەلەپووری سڕینەوەی بەرامبەرو تەسفیەکردنی هەموو نەیارەکانە، بەشێکی دانەبڕاوە لەدونیابینیو خەیاڵدانی تاکی کورد. بەو پێیەی نەریتی بێ بایەخکردنو سووک تەماشاکردنی روانگە جیاوازەکان تا هەنووکە لەعەقڵی سیاسیی کوردیی جیا نەبۆتەوە، ناتوانین مامەڵە لەگەڵ پرۆسەی هەڵبژاردنو بانگێشەی هەڵبژاردن بکەین ئەگەر لەسەر حیسابی سڕینەوەی بەرامبەرو بەهیچ لەقەڵەمدانی ئەویتر نەبێت، ئەوەش تا بەئێستا دەگات خەوشێکی گەورەی ئەو رەوشە سیاسییەیە ئەمڕۆ لەکوردستاندا بوونی هەیە، هەتا ئەم رەوشەش بەردەوام بێتو گیانی یەکتر قبوڵکردن نەبێتە بەشێک لەتێفکرینو جیهانبینی تاک بەتاکی کورد، ئەوە باسکردن لەدیموکراسیی لەیۆتۆپیا بەولاوە شتێکی تر نییە.

ئەگەر ئێمە سەیری دنیای پێشکەوتوو و دیموکراسیی بکەین، ئەوە نەک هیچ لایەنو دەستەیەک مافیان نییە گوومانی ناڕەواو تۆمەتی ناڕاست، ئاراستەی بەرامبەرەکانیان بکەن. یاسایەکیش هەیە کە هەمیشە وەک قەڵغانێک مافی هەموو، وەک پرنسیپێک دەپارێزێتو رێگە نادات هیچ کەس دەستدرێژیی بکاتە سەر، بۆیە ئاسان نییە تەنانەت لەدیموکراسیترینو لیبراڵترین دەوڵەتانی دونیا بەقەڵەمێک هێڵی راستو چەوت بهێنیت بەسەر هەوڵو تێکۆشانو روانگەکانی ئەویتردا، بەپێچەوانەوە ئەمە تاوانێکی گەورەو حەرامێکی زۆر ئاشکرایە. بۆیەکا کۆمەڵگە دیموکراسییەکان ئەو کۆمەڵگایانەن کە زۆرترین بەندو برگەی دەستوورییو یاسایان بۆ پاراستنی هەمووان وەک یەک جێگیر کردووە. ئێمەش کە چاومان لەکۆمەڵگەیەکی ئازادو دیموکراسی بڕیووە، لانیکەم پێویستە هەر لەسەرەتاوە تۆوی گیانی یەکتر قبوڵکردن بچێنین، نەک ئەوەشی هەیە بۆ بانگەشەی هەڵبژاردن لەرەگەوە دەریبکێشین.

من وەک خۆم تا دواڕادەش دژی ئەو تێزەم کە پێیوایە هێشتا ئێمە ماومانەو ناتوانین بەو ئەندازەیە کراوەو دەست ئاوەڵا بین کە لەخۆرئاوا هەیە، بەڵام خۆ هیچ نەبێت ئەوەی هەمانە لەرۆحی یەکتر قبوڵکردن نابێت لەکیس خۆمانی بدەین، پاشان ئەو بنەماو پرنسیپانەی لەخۆرئاوا هەن، شتگەلێک نین تەنێ بۆ ئەو کۆمەڵگایانە بن، بەڵکو ئێمەش دەگرنەوە، چوون ئەگەر چاومان لەدواڕۆژێکی دیموکراسییە، ئەوە هەرگیز ناتوانین دیموکراسی بین تاوەکوو هەموو ئەوانیتر قبوڵ نەکەین، ئەم فاکتەش هەر وەک فاکتی ئاو وایە، چۆن لەئەمەریکا پێکهاتەی ئاو لەهایدرۆجینو ئۆکسجین پێکهاتووە، لەکوردستانیش هەمان شتە، ئەو پرەنسیپگەلانەش بۆ ئێرەو ئەمەریکا خاوەنی یەک سروشتی چەسپیوو نەگۆڕنو بەموو لێی لانادرێت.

ئەوەی لەپرۆسەی بانگەشەی هەڵبژاردن لەم چەند رۆژەی دواییدا لەکوردستان دەگوزەرێت، نەک سەرەتایەکی باش نییە بۆ گەشەپێدانی دیموکراسییو قووڵکردنەوەی گیانی یەکتر قبوڵکردن، بەڵکو لەو باوەڕەدام ئەم جۆرە لەبانگەشە هێندەی تر نەوەکانی ئەم گەلە لەیەکتر دووردەخاتەوەو دەیانکاتە دوژمنی سیاسییو سەرسەختی یەکدی، ئەوەش نەک لەبەرژەوەندیی باروودۆخی رامیاریی ئەمڕۆی کوردستان نییە، بەڵکو ئەوە پرۆتۆکۆلێکە دەیان ساڵە نەیارانی سیاسیی کورد خەونی پێوە دەبینینو هەوڵی هاتنەدی دەدەن. ئەو هەراو هۆریاو شەڕە پەڕۆیەی وەک بەشێک لەبانگەشەی هەڵبژاردن بەڕێوە دەچێت نەک ناچێتە چێوەی ریکلامێکی مەدەنیو دیموکراسییەوە، بەڵکو بەهەموو شێوەیەک خزمەت بەقووڵکردنەوەی ناکۆکییە سیاسییەکانی هێزو لایەنە کوردستانییەکان دەکات، تا ئەوەی کولتووری هەڵبژاردنو ریکلامی هەڵبژاردنی دزێوو سەقەت کردووە. ئەمە جگە لەوەی تەنانەت هیوابڕاوی کردین بەرامبەر بەو نەوەیەی تازە لەکوردستان سەریهەڵدابوو، کە وا مەزندە دەکرا نەوەی پێشوو و خەیاڵدانی سیاسیی نەوەی رابردوو تێپەڕێنێت، کەچی بەداخەوە هێزو لایەنە سیاسییەکان، دونیابینیو تێگەیشتنی ئەم نەوەیەشیان بێ کەڵکو دزێو کرد، بەهۆی تێکەڵ بەجۆرێک لەکاری سیاسییان کردن وەک جۆگەیەکی لیخن دەڕژێتە ناو هەمان ئاوەڕۆی کولتووری سیاسیی نەوەی پێشووەوە.

ئەوەی ئەمڕۆ لەشەقامەکانی شارێکی وەک سلێمانی روودەدات، نەک ئاهەنگی لیستەکان نییە، بەڵکو جۆرێکە لەدەستدرێژیی بۆ سەر مافی کۆمەڵگەو تێکڕای هاووڵاتیانی کوردستان، چوونکە ئەو جۆرە لەشەڕە پەڕۆو فیشەک تەقاندن بەسەر ئاهەنگی لیستی رکابەرو ئیهانەو سووکایەتیکردن بە یەکترو تەنانەت شەڕە دەندوکی کەناڵەکانی راگەیاندنی لیستو قەوارەکان، نەک هەر لادانێکە لەفەرهەنگی دیموکراسییو هەڵبژاردنی راستەقینە، بگرە لەنێو کولتووری کوردەواریشدا جێگەی نابێتەوە، کە بەداخەوە هەندێک نەریتی نوێو مامەڵەی نوێ لەلای بەشێک لەهەوادارانی هەندێک لە لیستەکان دەبینین، نەک هەتا ئێستا دیموکراسیی پێی ئاشنا نییە، بەڵکو سەد دەر سەد دژی بنچینەکانو گەوهەری دیموکراسییە.

ئەوەی من وا لێدەکات زۆرتر نیگەران بم، رەنگە هەڵوێستی میدیاو رۆژنامەنووسانی کوردستان بێت، چوونکە میدیاکان نەک بێلایەنییان لەدەستداوە لەرووی پیشەییەوە، نەک رۆژنامەنووسان موحایدو سەربەخۆ نین لەرووی سیاسییەوە، بەپێچەوانەوە ئەوان بوونەتە جۆشدەری ئەو فەوزاو هەراو هۆریایەی لەسەر شەقامەکان روودەدات، تەنانەت میدیا بۆتە بەرهەمهێنەری دەیان نەریتی دزێوو هانی تێکڕای جەماوەری کوردستان دەدات بەو جۆرە بێمانا و نادیموکراتییە بێنە سەر شەقامەکانو هەستیان بۆ لیستەکانیان دەرببڕن، تا ئەوەی دەبینین میدیا رۆڵێکی زۆر نەرێنی هەیە لەبرەودان بەکولتووری سڕینەوەی ئەویتری بەرامبەر.

دەنگدان ئەرکێکی نیشتیمانییە یاخود مافێکی مرۆییە

کارۆ

ئەگەرچی لەدونیای سیاسەتی ئەمڕۆدا هەڵبژاردن بە بنەمایەکی گرنگی دیموکراسیی دادەنێرێتو ناکرێت ئەو پێناسە بە بەری هیچ دەسەڵاتێکدا ببڕین هەتا فەرمانڕەوایەتی یاخود ئیدارەکردنی وڵات لەچوارچێوەی پرۆسەی هەڵبژاردنێکی بێگەرددا دانەمەزرێنێت.

ئەوەی ئێمە چ لەعێراقو چ لەهەرێمەکەی خۆماندا لەچەند ساڵی رابردوودا فێری بووین یاخود لەسەری پەروەردەکراوین، یان روونتر بڵێین ئەو هەڵبژاردنانەی کە لەدوای رووخانی رژێمی بەعسەوە ئەنجامدراون کەم تازۆریان نەبوونەتە ئەو بنەما گرنگەی دیموکراسی لەوڵاتدا کە ئێمە زۆر خۆشحاڵ بکات.

هەرچەند دەمەوێت بڕوا بەخۆم بهێنم کە بەشداریکردنی هاووڵاتیان لەپرۆسەی هەڵبژاردندا بەتایبەت لەوڵاتانی ئەورووپاو ئەمریکاو بەشێک لەو وڵاتانەی کە تاڕادەیەکی باش دیموکراسی تیایاندا پەیڕەو دەکرێت، لەسەر بنەمای حزبیبوونو هەواداری لایەنێکی سیاسیو گەڕانەوەی مافە زەوتکراوەکانیانە، بەڵام سەرئەنجام ئەوەم لا دروستدەبێت، لەوڵاتێکی وەکو سوید یاخود ئەمریکا، دەبێت بەشداریکردنی هاووڵاتیانیان لەسەر بنەمای ئەو مافانە بێت کە ئاماژەمان پێکرد، خۆ ئەوان نە لەبەر کەرکوکو ناوچەو جێناکۆکەکان بەشداری لە هەڵبژاردنەکانیاندا دەکەن، خۆ نە لەبەر دووبارە نەبوونەوەی ئەنفالو کیمیاباران بەشداری دەکەنو نە وڵاتەکەشیان لەقۆناغی گواستنەوەدایە لەرژێمی دیکتاتۆرییەوە بۆ وڵاتێکی دیموکراسی، ئەی کەواتە ئەو هۆکارو ئینتمایە چییە کە وا لەهاووڵاتییەکی ئەمریکی دەکات روو لەسندوقەکانی دەنگدان بکات.

ئەوەی لێرەدا پێویستە هەڵوەستەیەکی لەسەر بکرێت، ئەوەیە کە ئایا دەکرێت ئێمە لەسەر کام لەو بنەمایانە بەشداری هەڵبژاردن بکەین، ئێمە ئەگەرچی هەموو ئەوانەی باسمانکرد هۆکاری سەرەکی بەشداریکردنی ئێمەن لەهەڵبژاردندا لانی کەم بۆ ئەوەی بەشدار دەبین لەبنیاتنانی گەرای دیموکراسی لەم وڵاتەدا کە مێژوویەکی پڕ لەدیکتاتۆریەتو زوڵمو ستەمو چەوساندنەوەی لەخۆگرتووە، ئایا دەبێت ئەم ئەرکە تەنها بەکاری حزبەکانو سیاسییەکانی بزانین، یان دەبێت ئەو مافە بۆخۆمان بگێڕینەوەو بێ گویدانە ئینتمای سیاسیو لایەنگری تاکە لایەنێک بەشداری لەهەڵبژاردنەکاندا بکەین، پێموایە هاووڵاتیان کە مەبەستم ئەو خەڵکەیە کە ئەندام یاخود هەواداری لایەنێکی سیاسی نینو کەسانێکن لەچوارچێوە ئەم وڵاتو هەرێمەدا دەژین.

بەبڕوای من ئەم بەشداریکردنە نە ئەرکێکی حزبییەو نە ئەرکێکی سیاسییەو نە تاڕادەیەک ئەرکێکی نیشتیمانیشە، ئەوەندەی بەمافێکی ئاسایی مرۆڤەکانی دەبینم، چونکە دواجار ئەوەی رووبەڕووی ئەنجامی پرۆسەکە دەبێتەوەو ئەوەی چارەنووسی راستەوخۆی بەستراوەتەوە بەدەرئەنجامەکانی هەڵبژاردنەوە مرۆڤەکان خۆیانن.

ئەگەر ئێمە خەڵکیمان هاندا لەسەر بنەمای حزب، دەسەڵات، نیشتمان دەنگ بداتو بەشداری هەڵبژاردن بکات، یاخود لەو چوارچێوەیەدا بیرمانکردەوەو لەوێشەوە بەئەرکی خۆمانمان زانی ئەوا دوورنییە بۆ هەندێکمان ئەوەمان بێتەوە یاد کە رۆژگارێک بووە ئەم نیشتمانە "عێراق" کراوەتە شوێنی زیندەبەچاڵکردنی هەزاران مرۆڤ ئەم خاکە "عێراق" کراوەتە شوێنی خنکاندنی هەزاران منداڵ، ژن، پیر، لاو، یەکپارچەی لەچوارچێوەی زیندانێکی گەورە دەچوو، کەواتە دەبێت ئینتیمای مرۆڤایەتی ئینتیمای مافی زاتی هاندەری یەکەمو سەرەکیمان بێت بۆ بەشداریکردن لە پرۆسەی هەڵبژاردنو دواتر لەدوای ئەم هەستەوە هەنگاو بەرەو ئینتیمای نیشتمانو نەتەوەیی مافەکانی دیکەمان بنێین.